

többséggel utasították el ennek a gyakorlatban nem szankcionálható záradéknak a megváltoztatására tett erőfeszítéseket.

Míg Meyernek nem sikerült kikényszerítenie az idegennyelvi törvény visszavonását a nebraskai alkotmányból, győzelme országszerzőre nagy hatással bírt. A Legfelsőbb Bíróság Meyer-döntése segítette a magánélet tiszteletben tartásához való jog értelmezését, amelyre később számtalan ügy kapcsán hivatkoztak, mint például a *Griswold kontra Connecticut* ügyben, amely eltörölte a fogamzásgátlóval kapcsolatos tilalmakat, és a *Roe kontra Wade* ügyben, amely legalizálta Amerikában az abortuszt. A Meyer-ügyre számos utalás történik ítéletekben különböző kérdések kapcsán, ideértve a szülői jogokat, a homoszexuális viselkedést és az oktatást.

„Jóllehet a Meyer-ügy kapcsán megfogalmazott szabadságjogok köre valószínűleg továbbra is elmentéket fog szülni”, írta William Ross jogtudós a Meyer-ügyről szóló végleges jelentésében, „az ügyben született döntés, miszerint »az egyéneknek vannak bizonyos alapvető jogai, amelyeket tiszteletben kell tartani« valószínűleg érvényben marad, amíg csak olyan polgárai vannak a nemzetnek, akik olyan bátran hajlandók küzdeni a jogaikért, mint azt egy nebraskai iskolamester tette majdnem egy évszázaddal ezelőtt”.

(*Smithonian Magazine*)

Susan Blumberg-Kason

„A Tea Útja”

(Noriko Morishita: *The Wisdom of Tea: Life Lessons from the Japanese Tea Ceremony* ('A tea bölcsessége: A japán teaszertartás életre szóló tanulságai', Allen & Unwin, 2020, 191 oldal) című könyvének recenziója

A japán teaszertartás egy hagyományos művészet, amelyben a tényleges fogyasztás háttérbe szorul a folyamathoz és a tálaláshoz képest. Továbbá ez a kiváltságosok tevékenysége, amelyet az emberek csak akkor élvezhetnek, ha elég

szabadidőt tudnak arra áldozni, hogy órákat vegyenek. Noriko Morishita azonban megmutatta, hogy egy modern nő miként képes magáévá tenni egy eltűnőben lévő művészetet és a nyugalmat, amelyet az kivált. Morishita *The Wisdom of Tea: Life Lessons from the Japanese Tea Ceremony* című könyve olyan sikeres volt Japánban, hogy filmre is vitték. Az Eleanor Goldsmith angol fordításában most megjelent könyv nem annyira a teaszertartást taglaló értekezés, hanem inkább egy beszámoló a szerzőnek egy lassúbb életstílushoz és önmaga elfogadásához vezető útjáról.

1977-ben Morishita yohohamai egyetemi hallgató volt, és ígéretes szépíró. Akkoriban lett nagykorú, amikor a japán nők elkezdtek megkérdőjelezni, hogy fiatalon kell férjhez menniük és otthon kell maradniuk a gyerekeikkel. Morishita tudatában volt, hogy nem akarja ezt az életet, de másban se igen volt biztos. Egy hirtelen ötlettől indítva unokatestvérével, Michikóval együtt elkezdtek egy szomszédjuktól tanulni a teáról és a teázásról, akit Takedának hívtak. Michikót érdekelte a tea, Noriko azonban idejétmúltnak találta a szertartással kapcsolatos vonatkozásait és más művészeteket, mint például a virágrendezést is.

Az én fejemben ezek mind olyan tevékenységekként keveredtek össze, amelyet – a házasságot az állásszerzés egyfajta formájának tekintő – régimódi szülők a lányukra kényszerítettek, hogy biztosítsák annak anyagilag előnyös frigyét. Ha valami hobbitt akartam volna választani, jobban tetszett volna a flamenco vagy az olasztanulás.

Morishita sok mindent közöslegesnek tartott a teaceremóniában. Miközben a modern Nyugatot szemlélte, rákapott a nyugati szokásra, amely szerint hang nélkül kell fogyasztani a levést. Takeda-szenszei ['mester'] azonban arra oktatta a nőket, hogy szűrősjenek, amikor befejezték a teájukat, jelezvén, hogy készen vannak.

Morishita próbálkozása ellenére úgy érezte, hogy soha nem lesz képes rendesen elsajátítani az effajta teázást. Azt gondolta, hogy memorizálás útján kell megtanulnia a teaszertartás lépéseit, De Takeda-szenszei határozottan rendre utasította.

Nem szabad bemagolnod! Nem jó, hogy a fejeddel akarsz emlékezni rá. A gyakorlás azt jelenti, hogy annyiszor veszed át, amennyiszor tudod, amíg a kezed már magától teszi, amit tesz.

Teltek-múltak az évek, és Morishita gyakran abba akarta hagyni. A legtöbb szombaton, amikor órájuk volt, szívesebben pihent volna otthon. Lehetetlennek tartotta a tea művészetének megtanulását, még mindig úgy tekintett rá, mint amit csak az idősebb emberek élveznek. Mégis ahogy teltek az évek, és szerelmi válságok jöttek-mentek az életében – köztük egy felbontott eljegyzés egy férfival, aki megcsalta –, továbbá úgy érezte, hogy szabadúszó írói munkája is irányt veszített, teaórái és általuk nyújtott állandóság, várakozással töltötték el. Ő és a többi tanítvány sem árultak el túl sok személyes dolgot magukról, de Morishita tudta, hogy mindig szívesen fogadják, amikor megérkezik az órára. Még az is belső békével töltötte el, ha Takeda-szenszeinél kibámult az ablakon.

A kertben lengedeztek az akácok. A fény ragyogva süttött át a datolyaszilva zsenge levelein, és időnként friss szellő kavarta fel a levegőt.

Ráébredt, hogy emiatt a béke miatt szerette meg a tea művészetét. Morishitából lett Takeda legodaadóbb tanítványa, aki huszonöt éven át tanult vele és értékelte annak módját, ahogy a szertartás az évszakoknak megfelelően változott.

A teázás teljes egészében arról szól, hogy megtapasztalják a hagyományos japán életmód esztétikáját és filozófiáját, amelynek egyik alapköve, hogy éljünk harmóniában az évszakok változásával.

Morishita japán olvasóknak szánta könyvét: nem tesz kísérletet arra, hogy elmagyarázza a kívülállók számára a hagyományt. Maga a nyugati civilizáció sem tud olyat kínálni, ami ehhez lenne fogható: nemigen vannak olyan szokásai, amelyek ennyire kötődnének a nemzeti identitáshoz. A mű olvasói sajátos módon kísérhetik végig egy nő útját az önelfogadás felé, amelynek során megtanulja megbecsülni és élvezni kultúrájának hagyományait – és lassúbb ütemét.

(The Asian Review of Books)

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Fogarasi Attila doktorandusz, Budapest
Dr. Iványi Márton Pál (PhD), társadalom- és kommunikációkutató, Budapest

Kaposi Márton filozófus, italianista, ny. habil. egyetemi docens (ELTE), az MTA doktora, Szeged

Karkusz Patrik Dániel filozófus, a Debreceni Egyetem Filozófia Intézetének doktorandusza

Lányi Gusztáv pszichológus, Budapest
Dr. Ménes András MBA, PhD, Budapest

Dr. M. Lezsák Gabriella régész, az ELKH BTK (Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest) tudományos munkatársa, Visegrád
Pokol Béla szociológus, az ELTE professor emeritusa, az MTA doktora, Szödliget

Póto Júlia PhD-hallgató (ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskola), újságíró, fordító, Budapest

Rénes Balázs történész, doktoranduszhallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Sinkovics Ákos történész, Gomba

Tornai Csongor Gáspár történész – történelemtanár, Budapest

Yilmaz-Mészáros Enikő doktorjelölt, Szegedi Tudományegyetem, Szeged

Windhager Ákos (PhD), irodalom-, zene- és művelődéstörténész, szakíró, egyetemi oktató, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének munkatársa, Budapest

TARTALOMJEGYZÉK

Pokol Béla: Kibertéri gondolatok 1

MŰHELY

Lányi Gusztáv: Organikus lélek(vesztés) és digitális-virtuális kommunikáció
Pedagógiai és pszichológiai kihívások 12
Windhager Ákos: Befogadói terhek Erkel Bánk bánja esetében 27
Rénes Balázs: A romániai magyar nyelvű történelemkönyvek Erdély képe . . . 37

SZÁZADOK

Dr. Iványi Márton Pál: A nyelvi kontinuitás illúziója? Adalék a latin–román
nyelvi folytonosság kritikájához egyes frazémák tükrében 50
M. Lezsák Gabriella: Tudománypolitika és régészet a két világháború közötti
Magyarországon. A kolozsvári régészeti iskola
a „visszatért Észak-Erdély” alatti időszakban 57
Sinkovics Ákos – Tornai Csongor Gáspár: Az észak-erdélyi köztársaság mítosza. . 69
Ménes András: Negyven éve hunyt el Max Delbrück 73

DOKTORANDUSZ CIKKPÁLYÁZAT

Pótó Júlia: Néma szemtanúk. Fényképek és röntgenképek a bíróságon
a 18–19. század fordulóján 76
Yilmaz-Mészáros Enikő: Raúl Zurita és a CADA művészeti csoport
működése a chilei Pinochet-diktatúra alatt 87
Karkusz Patrik Dániel: A teodícea problémája
és hatása a francia felvilágosodás társadalomfilozófiájára 97

NAPLÓ

Kaposi Márton: Kiváló vezetőkkel Dante világában. 107
Fogarasi Attila: Szász László: Bánffy Miklós, Az erdélyi szellem arisztokratája . . 113

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOKBÓL

Anja Burri és Franziska Pfister: Szexuálisan zaklatják őket és megtagadják tőlük a továbbképzéseket: a svájci orvosnőket diszkriminálják a kórházakban (115) *Andrew Higgins*: Oroszországban a „Csontok útja” a kétségbeesés és a szenvedés emlékét őrzi (119) *Zanny Minton Beddoes*: Amit Boris tanulhatna de Gaulle-tól (122) *Ross Benes*: Egy vidéki iskolamester és a bevándorlásellenesség (124) *Susan Blumberg-Kason*: „A Tea Útja” (127)

KÉPEK

F. Farkas Tamás grafikái (36, 49, 68, 112)

Valóság cikkpályázat – 2021

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat és havi folyóirata, a Valóság a Magyar Művészeti Akadémia támogatásával ismeretterjesztő cikkpályázatot hirdet. A pályázók köre kötetlen. A pályázat célja, hogy a cikkírók saját kutatásaikat, illetve azok tudományos hátterét és összefüggéseit közérthető módon közkinccsé tegyék.

A pályázatot két témakörben lehet benyújtani:

1.) „**Eucharisztikus világkongresszus**”: a pályázók ebben a kategóriában az 1938. évi – Budapesten megrendezett – XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus történelmi, társadalmi, művészeti emlékezetét bemutató tudományos ismeretterjesztő tanulmányokkal pályázhatnak.

2.) „**Molnár Tamás**”: a pályázók ebben a kategóriában a 100 éve született magyar filozófus, Molnár Tamás (1921–2010) munkásságát átfogóan, vagy munkásságának valamely területét, esetleg kapcsolódó területeit bemutató tudományos ismeretterjesztő tanulmányokkal pályázhatnak.

A pályázók a két témakör szerinti kategóriában a társadalomtudományokhoz kapcsolódó, figyelemfelkeltő, a széles közönség számára írott, a Valóság stílusában készülő cikkel pályázhatnak. Egy pályázó több témakörben és több cikkel is nevezhet, illetve egy cikket több szerző is jegyezhet. A cikk terjedelme: 30–50 ezer n (szóközökkel). Ebben beleértendő a (nem kötelező) jegyzetanyag leütésszáma is. A cikkekhez korlátozott mértékben kép vagy ábra, táblázat, grafikon, egyéb illusztráció is csatolható.

Pályázni csak eredeti, máshol még nem közölt, illetve máshova közlésre be nem küldött cikkel lehet. A pályaműveket a Valóság szerkesztősége által felkért zsűri bírálja el. Mindkét kategória első három helyezettje díjazásban részesül. Az egyes helyezések megoszthatók. A pályamunkákat kizárólag elektronikus úton, e-mailen kérjük benyújtani. A képeket, illusztrációkat külön-külön kép fájlban kell elmenteni és csatolni, a szövegben csak az ábra helyét, címét kérjük feltüntetni. A szerkesztőség jogot formál arra, hogy mind a díjazott, mind a díjazásban nem részesült, de közlésre alkalmas cikkeket – a szerzőikkel egyeztetett szerkesztés után – megjelentessék. A pályázat beküldői a pályázaton való részvétellel egyben hozzájárulnak cikkük online közzétételéhez is a lap internetes felületén (<http://www.valosagonline.hu>).

Kérjük, hogy a pályázó a cikk végén tüntesse fel nevét, levélcímét, e-mail-címét, telefonszámát, valamint közzétételre szánt végzettségét/foglalkozását/titulusát, esetlegesen feltüntetni kívánt intézménye megnevezését! A pályázók cikkük beküldésével hozzájárulnak ezen adataik pályázattal kapcsolatos kezeléséhez.

A pályamunkákat a következő címre kérjük küldeni: valosagpalyazat@titnet.hu

A levél tárgyában tüntessék fel: „**Valóság cikkpályázat**” és a kategória nevét!

A pályázat beérkezéséről visszaigazoló e-mailt küldünk.

A pályázatok benyújtási határideje: **2021. április 6.**

A 2017. évi és az azelőtti lapszámaink kedvezményesen, 250 forintos áron vásárolhatók meg a szerkesztőségben.

Ára: 870 Ft • Előfizetéssel: 785 Ft

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

nka
Nemzeti Kulturális Alap

